

Lomma kommun har fått en kungörelse från Växjö tingsrätt angående Malmö stads ansökan om tillstånd för utfyllnad av Malmö hamn. Lomma kommun har följande synpunkter på ärendet.

Behov

Lomma kommun har i tidigare skeden av processen påtalat avsaknaden av en behovsanalys och att denna behöver sättas i ett regionalt och nationellt perspektiv med en relevant framtidsanalys av transport av varuflöden, vad området ska fyllas med för verksamheter, markbehov, havsplanering samt kumulativa effekter. Då beskrivningen av vilka verksamheter som kan komma till stånd begränsar sig till "tunga industrier och logistikföretag som kräver stora ytor och skyddsavstånd, liksom att utveckla området som logistikcentrum" samt mottagare av kryssningsfartyg och att möjliggöra vindkraft, så kvarstår frågan om vilket behov som egentligen finns och hur detta behov underbyggs. Ett logistikföretag behöver ju inte vara hamnanknutet, inte heller tunga industrier. Då återstår frågan om hur man faktiskt har uppfyllt kraven i miljöbalken på lokaliseringsavvägningar, sammanvägda samhällsekonomiska intressen samt proportionaliteten i att fylla ut havet.

Man har i svaren hänvisat denna fråga till de prognosmodeller som gjorts av Trafikverket. Trots det, om man läser de senaste prognosrapporterna från Trafikverket så visar hittillsvarande utveckling att godsmängderna har minskat på senare år i Malmö hamn och framför allt så har typen av gods förändrats. Man kan, även utan att vara specialist inom området, förstå att en stor förändring av till exempel oljehantering kommer att ske inom de närmsta årtiondena.¹

Den prognosstyrd infrastrukturplaneringen utgår från gängse prognosmodeller som förutsäger att trafiken kommer fortsätta öka. Istället borde analysen utgå från en målstyrd planering där den samlade samhällsekonomiska vinsten får vägleda arbetet. En offentlig aktör som för ett prognosstyrt resonemang slår istället undan benen på alla andra aktörers behov i framtiden. Detta eftersom resurserna vi har att dela är begränsade och hållbar utveckling innebär just att man delar på dessa både i rummet och i tiden. Därför är det viktigt att man tar målkonflikterna på allvar.

Avsaknaden av denna analys är också en av anledningarna till att hela ansökan haltar liksom miljökonsekvensbeskrivningen. Man har helt enkelt inte gjort den analys som krävs för att tydligt visa på kopplingen mellan 1) de mål som ska uppnås med avseende på hållbar utveckling 2) hur detta kan verka i samklang med utvecklingen av hamnen CMP och 3) hur gör man då gör de avvägningar som krävs med avseende på lokalisering och proportionalitet. Istället blir ordningen en mer föråldrad typ av resonemang som bygger på prognoser istället för mål och en fiktiv koppling från 1) hur mycket kan vi komma att växa 2) hur kan vi möta upp detta 3) inga avvägningar behöver göras då vårt uppdrag är att sätta vår verksamhet först och få den att växa så mycket som möjligt. Det gör att man varken uppfyller kap 1 MB, kap 2 MB eller kap 3 MB. Man kan med fördel läsa IVL Svenska miljöinstitutet och Trivectors kritik mot prognosstyrd planering som är beställd av Trafikverket.²

Påverkan på Lommabukten

Flera olika instanser har ställt frågan om risken för påverkan på Natura 2000-området i Lommabukten. Flera olika svar ges av sökanden, allt från "Lommabukten kommer inte att påverkas negativt" till "storskaliga strömningsförhållanden påverkas inte av utfyllnaden" och sedan ytterligare tvetydigt "Huvudalternativet ligger längre ifrån Natura 2000-områdena och naturreservaten i Lommabukten, och medför en mindre hydraulisk påverkan på dessa områden och generellt, än vad alternativ lokalisering

1

Ramböll (2019) PM: Hamnprognos för Skåne och Blekinge version 1804 v1. Ramböll rapport beställd av Skåne-TASS. Daterad 2019-01-21, se sid 11.

² IVL Svenska miljöinstitutet (2017) Motsättningar mellan prognosstyrd och målstyrd planering av infrastruktur. Rapport på uppdrag av Trafikverket.

bedöms göra.”. Färre generaliserande skrivningar i detta avseende hade varit önskvärt liksom tydliga svar och ansvarstagande för frågorna. Se även vidare nedan om kritik mot den använda modellen som kvarstår från tidigare yttranden med något förtydligande.

Grumling

I en nyligen utkommen studie och kunskapssammanställning från Sveriges lantbruksuniversitet³ redovisas tydligt vilka gränsdragningar och hänsyn som behöver tas för att suspenderat material inte ska ha bestående påverkan på fisk- och skaldjursbestånd. Om grumlingen pågår i längre tid än två veckor bör inte 20 mg/l överstigas. Här säger man också att ”speciellt ålgräsängar, som är ett viktigt habitat för många fiskar, klarar inte mer än 15 mg/l suspenderat material under längre perioder”.

Detta skiljer sig i stor utsträckning från vad som redovisats i sökandens miljökonsekvensbeskrivning med tillhörande resonemang samt svaren som givits i samråd. Det innebär också att det är synligt att en betydligt noggrannare analys behöver göras för att tydliggöra såväl direkta som indirekta effekter, tidpunkt samt dos-varaktighet vid anläggningstillfället för att minimera påverkan från grumling på fisk och skaldjur.

Biologiska inventeringar och bedömningar

Inga svar har givits på kommunens påpekanden om de biologiska inventeringarna varför skrivningarna kvarstår från tidigare yttranden. Den marinbiologiska inventeringen behöver kompletteras med data om trenden för ålgräs internationellt, nationellt, regionalt och lokalt för att sätta utvecklingen av habitatet och inventeringen i sitt sammanhang. Inventeringen behöver också göra en bedömning av risker med grumling under den långa tid som utfyllnaden ska pågå och vad som händer med habitat respektive arter med förflyttning av finkorniga partiklar med de strömförändringar som modellen visar inklusive högre strömhastighet vid botten.

Det saknas en bedömning samt beskrivning av naturtyper och habitat enligt svensk standard samt över Natura 2000 arter, naturtyper och habitat för området. Bedömningen behöver även tydliggöra koppling/avgränsning till Natura 2000 naturtyper och habitat.

Det saknas biologiska underlag för påverkan på terrestra habitat och arter samt fågellivet. Uppgifterna man hänvisar till är 8 år gamla och mycket rudimentära.

Modellen

Den hydrodynamiska modellen är inte verifierad/ kalibrerad vilket borde kunna göras med hjälp av ett flertal väderhändelser i kombination med data från olika projekt som föregåtts i området (t ex Malmö stads musselodlingsprojekt som utvärderat strömningsförhållandena i närområdet) samt områdets utveckling över tid som syns på fotodokumentation. Låter detta sig inte göras så behöver det problematiseras eftersom mycket av antagandena i ansökan vilar på en beräknad modell där verklighetens foton ger en annan bild av bland annat sedimenttransporten i de strandnära regionerna.

Modellen saknar även en analys för hur förändrade ström- och väderförhållanden i takt med klimatförändringens påverkan på Öresund kommer att förändra förutsättningarna på hydrodynamiken. Strömförhållandena i Öresund är helt avhängiga av väderlek, ändras förhärskade lågtrycksbanor så kommer även strömmar i Öresund att förändras.

Det saknas även en analys av hur ökande strömningsförhållanden vid botten påverkar sedimentspridning över ålgräshabitaten på längre sikt än vid anläggningstillfället. Partiklarna ligger inte stilla för att de nått botten en gång, särskilt hur påverkan av resuspension och överlagring av material

³ Martin Karlsson, Patrik Kraufvelin & Örjan Östman (2020) Kunskapssammanställning om effekter på fisk och skaldjur av muddring och dumpning i akvatiska miljöer. En syntes av grumlingens dos och varaktighet. Aqua reports 2020:1. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser, Drottningholm Lysekil Öregrund. 73 s.

kan komma att ske i Lommabukten samt andra närliggande ålgräshabitat. Därför behöver utredningsområdet utvidgas och påverkan och konsekvenser av resuspenderade partiklar in mot ackumulationsbottenarna i Lommabukten behöver utredas vidare.

Simuleringarna ger enbart svar för vissa väderlägen varför även detta behöver utredas vidare, även med olika faktorer för ett förändrat klimat. Att använda utloppet av Höje å för beräkningarna är inte optimalt för att utreda risk av nya sedimentationsbottenar på grund av utsläpp från Norra hamnen. Detta eftersom strömmarna i Lommabukten ger ackumulation i den södra delen och inte i den innersta delen av bukten. Det borde istället vara utloppet till Sege å för denna simulering och det borde ske under längre tid och fler scenarios. Några dagar kan inte anses vara adekvat. För att dra de slutsatser man gör behövs en utdragen tidslinje, lika lång som åtgärden är tänkt att pågå. Om detta inte låter sig göras så ska det problematiseras och de slutsatser man drar ska vara i paritet med underlaget. Att som idag skriva att det inte är någon påverkan på Lommabukten därför att modelleringarna man gjort inte visar det är inte ett tillräckligt kunskapsunderlag.

Övriga brister

Man hänvisar till nuvarande tillstånd, men dessa skiljer sig från förevarande ansökta verksamhet då den ska ianspråka jungfruliga bottenområden.

Om hamnens godsvolymer ska öka på det sätt som sökanden anger, hur ska då godset förflyttas därifrån? Den angränsande infrastrukturen både avseende väg och järnväg är redan idag överbelastad. Denna fråga hanteras inte alls mer än att man anger 4-spårutbyggnaden som ursprung till massorna. En utbyggnad till fyra spår löser dock knappast godstrafikens begränsningar i området. Detta faller då åter tillbaka på resonemanget om behovet. Om hamnens inkommande gods blir en ny flaskhals och ingen har gjort analysen över helheten samt påverkan av detta, hur ska man då kunna bedöma om det är ett verkligt behov eller ett fiktivt behov?

Kommunens övriga invändningar

- Lomma kommun motsätter sig att vattenverksamheten och utbyggnad av hamnverksamheten inte samprövas. Detta är en mycket olämplig hantering då man samtidigt använder hamnens verksamhet som argument för behovet. Samprövning krävs för att en samlad bild av konsekvenserna ska kunna bedömas, särskilt som det rör sig om (per definition) en miljöfarlig verksamhet.
- Lomma kommun anser att MKB:n inte kan godkännas i nuvarande utformning då den inte i tillräcklig utsträckning hanterar risken för skador på biota samt närliggande Natura 2000-område. Den hanterar inte heller risken för förändrade strömförhållanden i Lommabukten till följd av en utfyllnad i kombination med kommande klimatförändring samt den ackumulation som redan idag sker i den inre södra delen. Den hanterar heller inte heller utbyggnad av hamnverksamheten med tillhörande logistik som ska fylla platsen trots att man hänvisar till hamnens verksamhet som det samhällsekonomiska argumentet för att vattenverksamheten behöver komma till stånd.
- Lomma kommun anser att fem år efter arbetstidens utgång är en för kort tid för att anmäla oförutsedd skada. För att kunna följa upp en eventuell skada bör tiden sättas till 10 år.
- Lomma kommun vänder sig mot att sätta ett begränsningsvärde för grumling till 50 mg/l över bakgrundsnivån. Halter över 20 mg/l över bakgrundsnivån orsakar skada på ekosystemnivå.
- Lomma kommun motsätter sig yrkandet om verkställighetsförordnande för byggnation av vallen med hänvisning till vad som ovan framförts, den sökta verksamhetens art samt att omfattningen av verksamheten kan sträcka sig utanför kommungränsen.